

امارت اسلامی افغانستان
وزارت ارشاد، حج و اوقاف
ریاست ارشاد و انسجام امور مساجد
آمریت ارشاد و دعوت
مدیریت عمومی تنظیم خطبه ها

رهنمای خطبه روز جمعه مؤرخ: ۱۴۴۲/۵/۱۲ هجری قمری مطابق ۱۴۰۰/۹/۲۶ هجری شمسی

جلوگیری از منکرات مسئولیت هر مسلمان است

الحمد لله الذي حرم الفواحش ما ظهر منها وما بطن وحذر من قربانها والأسباب الموصلة إليها رحمةً بعباده وصيانةً لهم عما يضرهم في دينهم ودنياهم. احمده وأشكره على إحسانه وإمتنانه، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله، لا خير إلا دل الأمة عليه ولا شر إلا حذرنا منه صلى الله عليه وسلم وبعد:

جلوگیری از منکرات یکی از مسائل مهم و اساسی در اسلام است و از جمله واجبات شرعی به شمار میرود، جلوگیری از منکرات مانند نماز یک مسئولیت است، که الله تعالی این امت اسلامی را به آن امر نموده است و میفرماید: {الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ} الحج: (۴۱)

ترجمه: نصرت دهندگان دین الله کسانی اند که اگر ایشان را در زمین اقتدار بخشیم نماز برپا میدارند و زکات میدهند و به کارهای پسندیده دستور میدهند و از کارهای ناپسند باز میدارند و سرانجام همه کارها به سوی الله است.

و همچنان در آیه دیگری میفرماید: {وَلْتَكُنْ مِّنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ} آل عمران: (۱۰۴)

ترجمه: و باید از میان شما جماعه ای باشد که به نیکی دعوت و به کارهای پسندیده دستور دهند و از ناپسند باز دارند و آنها کامیاب اند.

و همچنان افضلیت و خیریت این امت بخاطر این است مسئولیت آن هم نسبت به سائر امت ها سنگین تر و خطیر تر است طوریکه الله تعالی میفرماید: {كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ} آل عمران: (۱۱۰)

ترجمه: شما بهترین امت هستید که برای اصلاح مرمان بیرون کرده شده اید، به کارهای پسندیده دستور میدهید و از کارهای ناپسند باز میدارید.

و ترک این وظیفه مهم و اساسی سبب لعنت پروردگار میگردد، طوریکه الله تعالی میفرماید: {لَعْنَةُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ . كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنِ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ} المائدة: (۷۸-۷۹)

ترجمه: کافران بنی اسرائیل بر زبان داود و عیسی پسر مریم مورد لعنت و نفرین قرار داده شدند این بخاطر آن بود که آنها همواره از فرمان الله سرکشی میکردند و در ظلم و فساد از حد میگذشتند. سبب لعنت شان این بود که یکدیگر را از عمل ناشایسته (منکراتی که انجام میدادند) منع نمی کردن پس بد است آن کاری را که میکردند.

در حدیث شریف آمده است: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « إِنَّ أَوَّلَ مَا دَخَلَ النَّفْسُ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَ الرَّجُلُ يَلْقَى الرَّجُلَ فَيَقُولُ يَا هَذَا اتَّقِ اللَّهَ وَدَعْ مَا تَصْنَعُ فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ لَكَ ثُمَّ يَلْقَاهُ مِنَ الْعَدِ فَلَا يَمْنَعُهُ ذَلِكَ أَنْ يَكُونَ أَكِيلَهُ وَشَرِيبَهُ وَقَعِيدَهُ فَلَمَّا فَعَلُوا ذَلِكَ ضَرَبَ اللَّهُ قُلُوبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ ». ثُمَّ قَالَ (لِعَنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) إِلَى قَوْلِهِ (فَاسْفُؤْنَ) ثُمَّ قَالَ « كَلَّا وَاللَّهِ لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَلَتَأْخُذَنَّ عَلَى يَدَيِ الظَّالِمِ وَلَتَأْطُرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ أَطْرًا وَلَتَقْصُرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ قَصْرًا ». وفي رواية « أَوْ لَيَضْرِبَنَّ اللَّهُ بِقُلُوبِ بَعْضِكُمْ عَلَى بَعْضٍ ثُمَّ لَيَلْعَنَنَّكُمْ كَمَا لَعَنَهُمْ ». (سنن ابی داود، سنن ابن ماجه)

ترجمه: از عبد الله ابن مسعود رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: (اولین نقصان که در بنی اسرائیل واقع گردید به این سبب بود، هنگامیکه مردی میدید برادرش را در گناه، منع مینمود وی را از گناه، سپس به روزی بعدی آن را میدید که گناه میکرد آن را از گناه منع نمی فرمود؛ زیرا بعد از آن که فردا با او ملاقات میکرد او را منع نمی کرد از این گناه، بلکه با او همنشین در خورد و نوش میبود و هم مجلس او میشد، وقتیکه این کار را علمای شان انجام دادند الله جل جلاله دلهايشان را یکی از دیگر گشتاند؛ باز گفت پیامبر علیه السلام (کافران بنی اسرائیل بر زبان داود و عیسی پسر مریم مورد لعنت و نفرین قرار داده شدند) بعداً پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود نیست اینچنین قسم به پروردگار است یا به کارهای پسندیده امر میکنید و از کارهای بد منع میکنید و دست ظالم را میگیرید و او را به طرف حق میکشائید و او را برحق استوار میدارید؛ یا خداوند بعضی از شمارا نسبت به برخی دیگر دل زده میسازد، سپس شمارا به لعنت میکند طوری که آنها را لعنت کرد.

عن عَدِيٍّ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَا يُعَذِّبُ الْعَامَّةَ بِعَمَلِ الْخَاصَّةِ حَتَّى يَرَوْا الْمُنْكَرَ بَيْنَ ظَهْرَانِيهِمْ وَهُمْ قَادِرُونَ عَلَى أَنْ يُنْكِرُوهُ فَلَا يُنْكِرُوهُ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَذَّبَ اللَّهُ الْخَاصَّةَ وَالْعَامَّةَ) مسند أحمد

ترجمه: عدی رضی الله میفرماید که من از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیده ام که میگفت: الله تعالی عام مردم را عذاب نمی کند به عمل بد یک شخص تا اینکه مردم منکر را در بین خود ببینند و قادر به منع آن باشند ولی منع نکنند وقتیکه این کار را انجام دهند الله تعالی خاص و عام را عذاب میکند .

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَثَلُ الْمُدَاهِنِ فِي حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا مَثَلُ قَوْمٍ اسْتَهْمُوا سَفِينَةً فَصَارَ بَعْضُهُمْ فِي أَسْفَلِهَا وَصَارَ بَعْضُهُمْ فِي أَعْلَاهَا فَكَانَ الَّذِي فِي أَسْفَلِهَا يَمْرُؤٌ بِالْمَاءِ عَلَى الَّذِي فِي أَعْلَاهَا فَتَأَدُّوا بِهِ فَأَخَذَ فُأَسًا فَجَعَلَ يَنْفُرُ أَسْفَلَ السَّفِينَةِ فَاتَّوَهُ فَقَالُوا مَا لَكَ قَالَ تَأَدُّنِي بِي وَلَا بَدَّ لِي مِنَ الْمَاءِ فَإِنْ أَخَذُوا عَلَى يَدَيْهِ (يَدِهِ) أَنْجَوْهُ وَنَجَّوْا أَنْفُسَهُمْ وَإِنْ تَرَكَوهُ أَهْلَكُوهُ وَأَهْلَكُوا أَنْفُسَهُمْ). صحيح البخاري-نسخة طوق النجاة (ص: ٤٠٣)

ترجمه: مثال مداهن در حقوق الله تعالی و واقع در آن وقائم برآن مانند آن قومی که در تقسیمات طبقات کشتی قرعه انداختند ، سهم بعضی آنها در طبقه پائین آمد و بعضی آنها در طبقه بالا، کسانی که در طبقه پائین بودند بخاطر بدست آوردن آب از منزل بالا ، چون که رفت و آمد به منزل بالا میکردند که سبب اذیت میشدند، پس گرفت تیر را که کشتی را سوراخ کنند آنها گفتند که چرا این کار را مینکند!گفت: از خاطر من شما اذیت دیدید و ما به آب ضرورت داریم باید کشتی را سوراخ کنم .پس مردم اگر دست آن را گیرند وی را هم نجات میدهند و دیگران را هم ، و اگر آنرا بگذارند وی را هم هلاک میکنند و دیگران را هم .

پس مسلمانان نباید در برابر منکرات خاموش بمانند، اگرچه در حالت ضعف قرار داشته باشند طوری که رسول الله صلی الله علیه وسلم در ابتدای اسلام مردم را از شرک که بزرگترین منکر به شمار می‌رود، بحدر میداشت و مردم را به سوی توحید دعوت میداد، و در وقت قدرت جلوگیری از منکرات یکی از وظائف بنیادی نظام اسلامی، تعیین شده است، ولی در عین حال این مسئولیت بدوش هر مسلمان است.

الله تعالی میفرماید: {الَّذِينَ إِذَا مَكَتَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَبِاللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ} الحج: (۴۱)

ترجمه: (نصرت دهندگان دین الله کسانی اند) که اگر ایشان را در زمین اقتدار بخشیم نماز برپا میدارند و زکات میدهند و به کار های پسندیده دستور میدهند و از کار های ناپسند باز میدارند و سرانجام همه کارها به سوی الله است.

در این مورد رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز فرموده است: (من رأى منكم منكراً فليغيره بيده، فان لم يستطع فليأمنه، فإن لم يستطع فليقلبه وذلك اضعف الايمان) رواه مسلم.

ترجمه: هر که از شما عمل منکر و خلاف شرعی را ببیند پس باید آنرا بدستش تغییر دهد اگر نتواند با زبانش تغییر دهد اگر نتواند پس با قلبش باید آنرا بد ببیند، این ضعیف ترین مرتبه ایمان است.

با نظر داشت دلایل فوق، جلوگیری از منکرات در قدم اول مسئولیت دولت اسلامی می باشد که با استفاده از نیرو، جلو منکرات را بگیری که به فضل خداوند متعال امارت اسلامی در این راستا وزارت مستقل را بنام (امر بالمعروف ونهی عن المنکر) ایجاد کرده.

و در قدم دوم جلوگیری از منکرات مسئولیت علماء است که در روشنائی قرآن و احادیث، در جلوگیری از منکرات سهم فعال داشته؛ به دعوت و تبلیغ خود ادامه دهند.

در قدم سوم وظیفه هر فرد مسلمان است که مطابق توان در جلوگیری از منکرات تلاش نمایند.

ترک و یا سهل انگاری مردم در امر جلوگیری از منکرات:

ترک و یا سهل انگاری در جلوگیری از منکرات، سبب لعنت و نفرین پروردگار میگردد همان گونه ای که خداوند جل جلاله در قرآن کریم مذمت آن قوم را بیان نموده است که نهی از منکر را ترک نموده بود؛ و میفرماید: {كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ} المائدة: (۷۹)

ترجمه: سبب لعنت شان این بود که یکدیگر را از عمل ناشایسته (منکراتی که انجام میدادند) منع نمی کردن پس بد است آن کاری را که میکردند.

انجام منکرات و معاصی در جامعه اسلامی سبب نزول عذاب الهی میگردد. خداوند متعال میفرماید: {وَآتَوْا فِتْنَةً لِّأَصْحَابِ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ} الانفال: (۲۵)

ترجمه: از عذاب پروردگار بترسید که هر گاه به سبب انجام دادن معاصی و منکرات نازل شود، تنها ستم گاران را نمی رسد بلکه خشک وتر در آن میسوزد.

در رابطه به ترک امر بالمعروف ونهی عن المنکر نبی علیه الصلاة علیه والسلام به روایت حدیثه الیمان چنین فرموده: (وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْ عِنْدِهِ ثُمَّ لَيَنْدَعُ عَنْهُ فَلَا يَسْتَجِيبُ لَكُمْ) مسند احمد.

ترجمه: سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست حتماً شما مردم را به کارهای نیک، امر میکنید و مردم را از کارهای بد منع میکنید در غیر آن عنقریب الله عذابی را بر شما خواهد فرستاد، آنگاه شما اورا دعا میکنید دعای شمار نمی پذیرد.

فقهاء کرام در حصه امر به معروف و جلوگیری از منکرات گفته اند: (تارک امر به معروف ونهی از منکر مثل تارک نماز است و امر بمعروف مانند نماز است چنانکه نیست حلال ترک نماز همچنان حلال نیست ترک امر بمعروف ونهی از منکر) [نصاب في الاحتساب، از علامه سنای حنفی]

پس از این آیات واحادیث نبوی واقوال فقهاء چنین معلوم میشود که هنگامی در جامعه اسلامی منکرات و معاصی عمومیت پیدا کند، همه افراد آن جامعه بدون تفکیک عالم و غیر عالم، مرد و زن، پیر و جوان مسئولیت ایمانی دارند که جهت اصلاح و منع منکرات و معاصی، به پا خاسته این مسئولیت ایمانی خویش را اداء نمایند.

برخی از انواع منکرات:

منکرات؛ انواع و بخشهای زیادی دارد که برخی از آن قرار ذیل است:

۱- فحشاء:

یکی از منکراتی که در جوامع اسلامی گسترش کرده و به شیوه های مختلف در بین مردم رائج شده است، عمل فحشاء است که شامل زنا، دیدن افلام مبتذل، بروز عکسهای برهنه در صفحات اجتماعی و ویدیوهای نامطلوب... این منکرات علاوه از عذاب اخروی، سبب نزول عذاب در دنیا میشود. طوری که رسول الله صلی الله علیه وسلم میفرماید: (لَمْ تَطْهَرِ الْفَاحِشَةَ فِي قَوْمٍ قَطُّ حَتَّى يُعْلِنُوا بِهَا إِلَّا فَسَا فِيهِمُ الطَّاعُونَ وَالْأَوْجَاعُ الَّتِي لَمْ تَكُنْ مَضَتْ فِي أَسْلَافِهِمُ الَّذِينَ مَضَوْا) سنن ابن ماجه (۲۵ / ۱۲)

ترجمه: در هیچ قومی فحشاء بطور علنی ظاهر نمی شود مگر اینکه آن قوم به امراض مبتلاء میشوند که در اسلاف آنها وجود نداشت.

۲- شراب، قمار و انواع مخدرات:

از جمله منکراتی اند که تعدادی از جوانان به اینها روی آورده، و در دام شیطان افتیده اند و قوام زندگی اکثر خانواده هارا از هم پاشیده و از جمله اعمال شیطانی شمرده شده اند، طوری که الله تعالی میفرماید: { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ } المائده (۹۰)

ترجمه: ای مومنان! شراب، قمار و بتان و تیرهای بخت آزمائی و فال پلید و از کارستان شیطان اند، از آن بپرهیزید تا رستگار شوید.

۳- ربا (سود):

از جمله قبیح ترین محرمات و منکرات است، که اکثریت مردم به شیوه های مختلف به آن مبتلاء اند چنانچه الله تعالی میفرماید: { فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتِمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ } البقره: (۲۷۹)

ترجمه: پس اگر این کار را ترک نکردید به جنگی از جانب الله و رسولش آماده باشید و اگر توبه کردید، از آن شماست اصل مالهایتان نه شما ظلم کنید و نه بر شما ظلم کرده شود.

۴- توهین به علماء و صالحین:

علماء ورثه انبیاء علیهم السلام و طبیبانی اند که امراض نفسانی، روحی و قلبی مردم را در روشنائی قران کریم واحادیث گهربار رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مداوا میکنند و از الله میترسند، طوری که الله تعالی میفرماید: { إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ } فاطر: (۲۸)

ترجمه: از میان بندگان الله تنها علماء هستند که از الله میترسند یقیناً الله غالب و آمرزگار است .

و در آیه دیگری میفرماید: {قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ} الزمر: (۹)

ترجمه: بگو آیا یکسان اند کسانی که میدانند و کسانی که نمی دانند تنها خردمندان اند که به این آیات پند میگیرند.

توهین و تحقیر، مرتد و بی دین خطاب کردن به علماء از جمله منکرات است، حافظ ابن عساکر رحمه الله میگوید: (لحوم العلماء مسمومة) طوری که یک انسان گوشت مسموم شده را بخورد میمیرد. همچنان کسی که به علماء توهین میکند الله تعالی این شخص را قبل از مردن او را به موت قلب مبتلاء میکند و توهین و تحقیر به علماء سبب دخول جهنم میگردد، طوری که الله تعالی میفرماید: {وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَى رَجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ} ص: (۶۲)

ترجمه: و اهل دوزخ میگویند چرا ما مردانی را که ما آنها را در دنیا از جمله اشرار می شمردیم در این جا نمی بینیم .

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته